

OCENY I OMÓWIENIA

DOI : 10.14746/rie.2019.13.26

A. Barabasz, *Polska wobec zachodnioeuropejskich procesów integracyjnych po II wojnie światowej (do 1989 roku)*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2018, ss. 329.

Po zakończeniu II wojny światowej na Starym Kontynencie zaczęły kształtować się pierwsze inicjatywy integracyjne. Ścisłjsza współpraca krajów Europy Zachodniej miała być gwarantem pokoju i bezpieczeństwa w regionie. Polska, która w owym czasie znalazła się w orbicie wpływów ZSRR początkowo niechętnie odnosiła się do procesów integracji zachodnioeuropejskiej. Jednakże wciąż pogarszająca się sytuacja gospodarczo-społeczna w kraju spowodowała konieczność zmiany stanowiska władz polskich i zbliżenia z Zachodem.

Recenzowana praca stanowi kompleksową analizę stosunku władzy ludowej w Polsce do rozwoju wieloaspektowych procesów integracji zachodnioeuropejskiej w latach 1946–1989. Przemysłana struktura monografii i wyróżnienie poszczególnych jej fragmentów w oparciu o kolejne etapy procesów integracji zachodnioeuropejskiej, czynią ją niezwykle spójną i klarowną.

Publikacja składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych Wstępem, z Zakończenia i spisu bibliografii. W każdym z rozdziałów Autor dokonał syntezy poszczególnych projektów integracyjnych, konfrontując je z oceną Warszawy poprzez bazowanie na licznych dokumentach, źródłach prasowych itd. W dość obszernym wprowadzeniu, Autor nakreślił obszar zainteresowań, cel oraz cezurę pracy. Poza tym sformułował główne i szczegółowe pytania badawcze, przedstawił zastosowane metody, jak również nawiązał do struktury pracy, charakteryzując jej poszczególne rozdziały. W końcowej części odniósł się do wykorzystanej bazy źródłowej oraz aktualnego stanu badań nad podjętym przez Autora problemem badawczym.

W pierwszym rozdziale, zatytułowanym *Władza ludowa wobec narodzin i rozwoju inicjatyw integracji zachodnioeuropejskiej w latach 1946–1957*, przedstawione zostały reakcje władz PRL na pierwsze działania integracyjne w powojennej Europie. W szczególności zaprezentowano w nim polską ocenę ogłoszonego w 1946 r. planu G. Marshalla, jak i powołania Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS), czy prób ustanowienia Europejskiej Wspólnoty Obronnej (EWO). W końcowej części rozdziału omówiono reakcje Warszawy na podpisanie traktatów rzymskich w 1957 r.

W drugim rozdziale publikacji, pt. *PRL wobec rozwoju procesów integracji zachodnioeuropejskiej w latach 1960–1970*, ukazano stosunek władzy ludowej w Polsce do kolejnych projektów zjednoczeniowych: Wspólnej Polityki Rolnej EWG, Europejskiej Współpracy Politycznej, Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), Nordyckiej Unii Ekonomicznej (NORDEC) oraz członkostwa Szwecji w EWG.

Trzeci rozdział, zatytułowany *Odwrót od ideologii? Polska wobec zachodnioeuropejskich inicjatyw w latach 1970–1980*, poświęcony został reakcjom władz PRL na pierwsze rozszerzenia Wspólnot Europejskich o Wielką Brytanię, Danię, Irlandię i Norwegię, relacjom pomiędzy dwoma ugrupowaniami gospodarczymi – RWPG (Radą Wzajemnej Pomocy Gospodarczej) a EWG, jak również ocenie pierwszych wyborów do Parlamentu Europejskiego WE w 1979 r.

W końcowym rozdziale, pt. *Polska a Wspólnoty Europejskie w latach 1981–1989*, odnoszącym się do następnej dekady działań integracyjnych Europy Zachodniej, przedstawiono stosunek polskich władz wobec kolejnych poszerzeń Wspólnot Europejskich, tj. o Grecję, Hiszpanię

i Portugalii, relacji Turcji z EWG, czy przyjęcia Jednolitego Aktu Europejskiego EWG. Ostatni podpunkt rozdziału poświęcony został zacieśnieniu współpracy Polski ze Wspólnotami Europejskimi w latach 1987–1989, a w szczególności podpisaniu umowy handlowej i gospodarczej z EWG oraz Protokołu w tej sprawie z EWWiS.

W *Zakończeniu* Autor dokonał podsumowania, w którym w zwięzły sposób nakreślił ewolucję stanowiska Warszawy wobec rozwoju procesów integracji zachodnioeuropejskiej po II wojnie światowej (od zupełnej negacji w latach sześćdziesiątych do pełnej aprobaty w końcówce lat osiemdziesiątych).

Niewątpliwym walorem przedmiotowej monografii jest jej bogata bibliografia. Przy opracowaniu dzieła wykorzystano przede wszystkim materiały pozyskane podczas kwerend archiwalnych, które zostały przeprowadzone przez Autora w Archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie, w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, a także w Instytucie Pamięci Narodowej w Warszawie.

W publikacji odwołano się do licznych i jak wskazywał Autor, częściowo dotąd nieprzebadanych, materiałów źródłowych. Kwerendą zostały objęte między innymi zespoły akt: Ministerstwa Spraw Zagranicznych, KC PZPR, Ministerstwa Handlu Zagranicznego, Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, czy Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

Podstawę źródłową przedmiotowej publikacji, oprócz wspomnianych już powyżej dokumentów, stanowiły również liczne artykuły prasowe okresu PRL. W szczególności te zamieszczone w następujących dziennikach: „Trybunie Ludu”, „Żołnierzu Wolności”, „Życiu Warszawy”, „Głosie Wielkopolskim” i tygodnikach: „Rzeczywistość”, „Polityka”, „Chłopska Droga”, „Przekrój”, „Kultura”, „Życie Gospodarcze”, „Tygodnik Demokratyczny”, „Nowe Czasy”, czy „Literatura”. Ponadto na uwagę zasługuje wykorzystanie przez Autora szeregu opracowań, dzienników i wspomnień, komentarzy, przemówień, jak również syntez dziejów najnowszych.

Dobór niniejszych źródeł pozwolił na umiejętne powiązanie badań politologicznych z historycznymi.

Recenzowana książka niewątpliwie wnosi istotny wkład w istniejący stan badań dotyczący stosunku PRL wobec rozwoju procesów integracji zachodnioeuropejskiej. Jak podkreślał sam Autor, do tej pory w Polsce, tematyka ta nie doczekała się wyczerpującego i kompleksowego opracowania, a niniejsza monografia jest pierwszą tego typu.

Recenzowana praca systematyzuje i uaktualnia dotychczasowy stan wiedzy, wskazując na szereg uwarunkowań i konsekwencji działań władzy ludowej w obliczu prób zjednoczeniowych Europy Zachodniej. Monografia jawi się jako niezwykle solidne i rzetelne omówienie badanego problemu badawczego.

Podsumowując, należy przede wszystkim podkreślić kompleksowość tego prawie trzystostronicowego dzieła i rzeczowość jego narracji. Takie ujęcie wieloaspektowego problemu, jakim był stosunek Warszawy do procesu jednoczenia Europy Zachodniej w latach 1946–1989, z pewnością zaciekawi wielu przedstawicieli środowiska naukowego, jak również osoby interesujące się podjętymi zagadnieniami.

ANNA RATAJCZAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

DOI : 10.14746/rie.2019.13.27

Agnieszka Nitszke, Janusz Józef Węc (red. naukowa), *Podsumowanie VIII kadencji PE. Wyzwania integracji europejskiej w latach 2014–2019*, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2019, ss. 427.

U progu rozpoczęcia nowej IX kadencji Parlamentu Europejskiego możemy z pewnej perspektywy powiedzieć, że poprzednia kadencja tej instytucji przebiegała w latach przełomowych dla dalszego procesu integracji na kontynencie. Kryzys migracyjny, którego apogeum miało miejsce w 2015 r., wzrost poparcia dla ugrupowań populistycznych, a niejednokrotnie głoszących skrajne poglądy, czy wreszcie Brexit to najważniejsze wydarzenia, które jak wskazują we Wstępie redaktorzy książki, powinny stać się sygnałem alarmowym dla instytucji i polityków unijnych, że dotychczasowy model i rozwiązywania wyczerpały swój potencjał, a państwa członkowskie oczekują zmian. To właśnie te wydarzenia zostaną zapamiętane jako klimat VIII kadencji Parlamentu Europejskiego.

Parlament Europejski jest jedną z trzech ponadnarodowych instytucji w Unii Europejskiej. Z tego względu wciąż jest on krytykowany za działania sprzeczne z interesami państw narodowych. Zarzut ten podsycany jest przez dużą skalę zbiurokratyzowania. Parlament Europejski składający się z 751 deputowanych pochodzących z 28 państw członkowskich, który na co dzień posługuje się 24 oficjalnymi językami, jest więc na pewno instytucją skomplikowaną pod względem wewnętrznej organizacji oraz procedur. Zapewne to ten fakt sprawia, że za głosami krytykującymi Parlament Europejski stoi bardziej niezrozumienie niż strach przed realnym zagrożeniem dla suwerenności państw członkowskich.

Tym co skupia dzisiaj uwagę politologów, a co powinno być także coraz częściej uwzględniane w praktyce politycznej, to specyficzna rola i pozycja Parlamentu Europejskiego w systemie politycznym Unii Europejskiej. W procesie rozwoju integracji europejskiej wzrastała ona stopniowo wraz z kolejnymi reformami instytucjonalnymi wprowadzanymi przez zmiany traktatów. Ostatni z nich – traktat lizboński – przyznał Parlamentowi Europejskiemu status przewodawcy równoprawnego z Radą Unii Europejskiej. W praktyce oznacza to, że od prawie dziesięciu lat instytucja ta posiada zwiększony wpływ na określanie polityk sektorowych UE, a co za tym idzie, państwa członkowskie realizując swoje interesy i chcąc wpływać na działalność Unii Europejskiej nie mogą w swoich strategiach pomijać Parlamentu Europejskiego.

Niewiedza rodzi strach i niezrozumienie. Dlatego tak ważne jest systematyczne konfrontowanie przypuszczeń z codzienną praktyką. Parlament Europejski jest jedyną instytucją Unii Europejskiej, która składa się z przedstawicieli obywateli państw członkowskich wybieranych w bezpośrednich wyborach. W założeniu zatem to ona jest im najbliższa i to ona powinna reprezentować ich postulaty. Dlatego społeczeństwo powinno oczekiwać od Parlamentu Europejskiego realizacji takich działań, które bezpośrednio poprawiają bezpieczeństwo i jakość życia. Autorzy publikacji podkreślają, że w powszechnej ocenie VIII kadencji PE najczęściej wymienia się praktyczne dokonania, takie jak zniesienie roamingu, zakaz geoblokowania, dążenie do eliminacji tzw. podwójnych standardów oraz rozszerzenie dostępu do szerokopasmowego Internetu.

W zglobalizowanym świecie postępującej integracji gospodarczej i otwartych granic państwa narodowe samodzielnie nie są w stanie rozwiązać wielu problemów zagrażających ich bezpieczeństwu. Decydenci polityczni, szukając więc odpowiedzi na to, jaki był bilans działania Parlamentu Europejskiego minionej kadencji, powinni zwracać uwagę na ocenę jego skuteczności w walce ze skutkami kryzysu migracyjnego.

Dla naukowców w podsumowaniu VIII kadencji Parlamentu Europejskiego kluczowe powinno być uchwycenie złożoności i wielowymiarowości działań tej instytucji. Publikacja *Podsumowanie VIII kadencji Parlamentu Europejskiego. Wyzwania integracji europejskiej w latach 2014–2019* pod redakcją Agnieszki Nitszke i Janusza Józefa Węca to efekt współpracy badaczy z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu. Na szczególną uwagę zasługuje interdyscyplinarny charakter artykułów, wśród których znajdziemy teksty politologiczne, socjologiczne oraz prawnicze. Redaktorzy pozycji do współpracy przy jej tworzeniu zaprosili nie tylko doświadczonych i uznanych badaczy, ale co istotne także praktyków oraz badaczy młodszego pokolenia, doktorantów i studentów. Jak zaznaczyli we wstępie „obraz Parlamentu Europejskiego nie będzie pełny i obiektywny bez spojrzenia nań przez pokolenie, które dorastało już w UE”.

Praca składa się z 22 rozdziałów podzielonych tematycznie na 6 części. Na początku znajduje się Wstęp wprowadzający do publikacji, wieńczy ją zaś wykaz najważniejszych skrótów oraz indeks nazwisk.

Część pierwsza, otwierająca pracę zbiorową, traktuje o wpływie Parlamentu Europejskiego VIII kadencji na system polityczny i kwestie ustrojowe Unii Europejskiej. W pierwszym rozdziale Janusz Józef Węc analizuje przebieg reformy mechanizmu wczesnego ostrzegania zaproponowanej przez grupę zadaniową ds. pomocniczości i proporcjonalności działającą w latach 2017–2018. W kolejnym rozdziale Anna Wierzchowska bada, czy zakres kompetencji Parlamentu Europejskiego pozwala mu na kształtowanie zmian ustrojowych i czy wykorzystuje je w sposób efektywny. W trzecim rozdziale Łukasz Danel analizuje zainicjowaną w listopadzie 2015 r. reformę prawa wyborczego, którą zajmował się Parlament VIII kadencji. W artykule kończącym pierwszą część książki Ewa Kamarad zastanawia się, czy mechanizm wzmocnionej współpracy przysłużył się pogłębieniu integracji Europejskiej.

W drugiej części książki autorzy rozdziałów podejmują się analizy interesów narodowych i politycznych w Parlamencie Europejskim VIII kadencji. W pierwszym rozdziale Bogdan Koszciel przygląda się aktywności Niemiec w Parlamencie w latach 2014–2019. W drugim rozdziale Beata Kosowska-Gąstoł opisuje, jak przesunięcie sympatii politycznych od euroentuzjastów do eurosceptyków wpłynęło na układ sił poprzedniej kadencji Parlamentu Europejskiego i jaki to może mieć wpływ w latach 2019–2024. W trzecim rozdziale, ostatnim w tej części, Justyna Miecznikowska analizuje pozycję i aktywność austriackich deputowanych do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji.

Trzecia część pracy obejmuje rozdziały opisujące jak Parlament Europejski w latach 2014–2019 wywiązywał się z ochrony zasad i wartości Unii Europejskiej. W pierwszym rozdziale Katarzyna Głębicka-Auleytner opisała postawę Parlamentu VIII kadencji wobec przestrzegania praw człowieka na przykładzie promowania i ochrony praw dziecka. Barbara Curyło w drugim rozdziale skoncentrowała się na zjawisku parlamentaryzacji polityki zewnętrznej Unii Europejskiej oraz na instrumentach, którymi Parlament Europejski starał się wpływać na aktywność międzynarodową Unii. W trzecim rozdziale Bożena Gierat-Bieroń przygląda się aktywności Parlamentu Europejskiego w tworzeniu Programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”, w ramach którego w latach 2021–2027 mają być wpięrane działania na rzecz wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego Unii Europejskiej.

W czwartej części książki siedmiu autorów przedstawia wnioski z badań nad stanowiskiem Parlamentu Europejskiego VIII kadencji wobec wybranych polityk sektorowych Unii Europejskiej. W pierwszym rozdziale Jan Wiktor Tkaczyński analizuje aktywność Parlamentu w czasie negocjacji Wieloletnich Ram Finansowych na lata 2021–2027. W drugim rozdziale Paulina Antoń przedstawia rolę Parlamentu Europejskiego w kształtowaniu polityki zintegrowanego zarządzania granicami zewnętrznymi Unii. Następnie Wawrzyniec Banach opisuje stanowiska

frakcji minionej kadencji Parlamentu Europejskiego wobec kryzysu migracyjnego. W czwartym rozdziale Klaudia Kudławiec analizuje postawę Parlamentu wobec reformy strefy euro kontynuowanej na podstawie raportu pięciu przewodniczących z 2015 r. W kolejnym rozdziale Marta Labuda koncentruje się na stanowisku Parlamentu Europejskiego VIII kadencji wobec projektu Partnerstwa Wschodniego ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy. W szóstym rozdziale Monika Sowa bada zachowania Parlamentu wobec takich elementów reformy Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony jak globalna strategia Unii Europejskiej z 2016 r., stała współpraca strukturalna (PESCO) oraz Europejski Fundusz Obronny. W siódmym – ostatnim rozdziale tej części książki – Olesia Tkachuk analizuje rolę Parlamentu Europejskiego w latach 2014–2029 wobec rozwoju współpracy Unii z państwami sąsiedzkimi.

Piąta część książki zawiera wyniki empirycznych badań ilościowych i jakościowych dotyczących efektywności Parlamentu Europejskiego VIII kadencji. W pierwszym rozdziale Tomasz Kownacki przedstawia wyzwania i dylematy, które napotyka się w badaniach naukowych nad Parlamentem Europejskim. Adama Kirpsza w kolejnym rozdziale prezentuje ilościowe badania, w których stara się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego z 2019 r. wpłyną na sukces Polski w głosowaniach w Parlamencie IX kadencji. W trzecim rozdziale, w którym również zaprezentowane zostały wyniki badań ilościowych, Dawid Nowicki weryfikuje czynniki wpływające na reelekcję posłów do Parlamentu Europejskiego.

Ostatnia – szósta – część książki koncentruje się na jednym z najważniejszych problemów Unii Europejskiej, a mianowicie kryzysie migracyjnym i sposobami jego zarządzania w latach 2014–2019. W pierwszym rozdziale Krystian Spodaryk analizuje kwestię szlaków migracyjnych w Afryce w odniesieniu do tematyki bezpieczeństwa regionalnego, koncertując się na przyczynach ich powstawania, aktualnych tendencjach, które je kształtują oraz na perspektywach ich dalszego istnienia. W drugim rozdziale Agnieszka Nitszke przedstawia podstawowe założenia Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego, w jaki sposób zadziałały one w obliczu kryzysu migracyjnego, a także reakcje Unii Europejskiej na pojawiające się niedoskonałości rozwiązań WESA.

MICHAŁ DULAK
Uniwersytet Jagielloński

R. M. Czarny, O. Filipec, M. Grzybowski, *Drogi państw nordyckich do Unii Europejskiej*, Wydawca: Compus, Kielce–Trnava 2018, ss. 168.

Publikacja *Drogi państw nordyckich do Unii Europejskiej* to bardzo interesujące i kompleksowe omówienie kolejnych etapów integracji europejskiej trzech krajów nordyckich – Finlandii, Danii oraz Szwecji¹.

Praca, jak wskazują sami Autorzy, reprezentuje prężnie rozwijający się kierunek badań podejmujący próby syntetycznego ujęcia aktywności pewnej grupy czy regionu i jej wyróżników na tle kontynentu europejskiego.

Niewątpliwą osobliwością państw nordyckich, stanowiących przedmiot zainteresowania Autorów książki, oprócz położenia geograficznego i czynników geopolitycznych, jest ich silny związek oparty na wspólnej historii, kulturze, czy wartościach społecznych. Niemniej zajmujące są też drogi wymienionych państw do członkostwa w Unii Europejskiej, co z niezwykłą dbałością przybliżono w omawianej pozycji.

Przedmiotowa publikacja została podzielona na trzy zasadnicze części (a te na rozdziały), w których przedstawiono wieloaspektowe uwarunkowania i kolejne stadia zbliżania się do Europy trójki z pięciu państw europejskiej Północy.

Nietypowym zabiegiem było zamieszczenie w publikacji, oprócz dwóch opracowań polskojęzycznych, fragmentu anglojęzycznego.

Książka poprzedzona została kilkustronicowym *Wstępem* Ryszarda M. Czarnego, w którym zawarto cenne uwagi terminologiczne dotyczące pojęć „Skandynawia” i „Norden” oraz krótką charakterystykę badanej wspólnoty regionalnej. W dalszej części wprowadzenia zaprezentowano przedmiot, cel pracy oraz uzasadnienie wyboru badanego obszaru. Omówiono również strukturę dzieła, pokrótce zarysowując treść poszczególnych jego części.

W pierwszej z nich, zatytułowanej *Finlandia w drodze do Unii Europejskiej*, autorstwa Mariana Grzybowskiego, przybliżono pozycję geopolityczną Finlandii po II wojnie światowej i związane z nią trudności w zakresie integracji z krajami Europy Zachodniej. Następnie zwrócono uwagę na kwestię przynależności Finlandii do regionalnej współpracy państw nordyckich oraz debatę przedakcesyjną i ewolucję postaw podmiotów zbiorowych i obywateli po przystąpieniu do struktur unijnych. W dalszej kolejności omówiono instytucjonalne aspekty i następstwa integracji europejskiej, bilans 22-lecia członkostwa oraz kwestię „Wymiaru Północnego” polityki unijnej. Opracowanie uzupełniają zestawienia tabelaryczne.

W drugiej, anglojęzycznej części, pt. *Denmark on the way to the European Economic Community (Dania w drodze do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej)*, przedstawiono analizę zewnętrznych i wewnętrznych sił politycznych mających wpływ na akcesję Danii do zachodnioeuropejskich struktur integracyjnych. Jej autor, Ondřej Filipec, głównym punktem badań uczynił wzajemne relacje Danii z najważniejszymi europejskimi graczami, tj. Wielką Brytanią, Francją oraz Niemcami. Ponadto omówił stanowisko Danii wobec integracji zachodnioeuropejskiej w latach 50. XX w., jak również poruszył kwestie rozczarowania Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu, czy dwóch francuskich weto niweczących proces akcesyjny. Nadto, Autor zwrócił uwagę na wpływ sił politycznych w referendum w sprawie akcesji do Wspólnot Europejskich (przeprowadzonym w 1972 r.) oraz konsekwencje przystąpienia do struktur unijnych.

¹ Do państw europejskiej Północy (*Norden*), tradycyjnie zaliczane są kraje należące do Rady Nordyckiej: kraje skandynawskie – Szwecja, Norwegia i Dania, a także Islandia, Finlandia oraz terytoria autonomiczne – Grenlandia, Wyspy Owcze i Wyspy Alandzkie.

W części trzeciej publikacji, pt. *Proces akcesji Szwecji do Unii Europejskiej*, autorstwa Ryszarda M. Czarnego, ukazano strategię integracji i negocjacje odnośnie do warunków członkostwa. Autor wskazał na prawne aspekty procesu integracji, rolę parlamentu oraz konieczność przygotowania i edukacji administracji. Ponadto omówił przebieg kampanii informacyjnej, która miała na celu dostarczenie wszechstronnej i pełnej informacji odnośnie do procesu integracji, Unii Europejskiej oraz problemów związanych z członkostwem. W końcowym rozdziale Autor przedstawił efekty negocjacji, jak również konsekwencje polityczne i gospodarcze wynikające z akcesji. Na szczególną uwagę zasługuje zamieszczenie *Aneksów*, które niewątpliwie służą uporządkowaniu i lepszemu zrozumieniu przedstawianych zagadnień, tj. zestawienia: wskaźników obrazujących stan szwedzkiej gospodarki w latach 1995–1997, wpłat Szwecji i zwrotu środków z Unii Europejskiej, najistotniejszych dat dotyczących akcesji Szwecji do struktur unijnych, czy efektów negocjacji (z podziałem na obszary), jak również oświadczenia szwedzkiego Ministra ds. Europejskich i Handlu Zagranicznego, Ulfa Dinkelspiela z 1993 r., oraz głównych tez wystąpienia premiera Görana Perssona z 1999 r.

Publikację wieńczy *Zakończenie* oraz *Noty o Autorach*. W *Zakończeniu* Autorzy jeszcze raz podkreślili wielość powiązań pomiędzy państwami nordyckiego, wskazując jednocześnie na odmienne drogi uzyskania członkostwa w Unii Europejskiej. Podsumowując, zwrócili uwagę na pojawiającą się koncepcję budowy „nordyckiego bloku w Unii Europejskiej” i przedstawili motywy powstania przedmiotowego opracowania.

Przejrzysta konstrukcja pracy, jak i powtarzalność struktury poszczególnych jej części (podział na rozdziały, podsumowanie, bibliografię) czynią publikację czytelną i spójną.

Szczególnie cenne wydaje się być zastosowanie porządkujących wiedzę zestawień tabelarycznych (część pierwsza i trzecia), wykresów, czy przedstawień graficznych (część druga) oraz aneksów (część trzecia).

Na uwagę zasługuje fakt, że Autorzy w swych opracowaniach wskazali zarówno na aspekty formalno-prawne, polityczne i gospodarcze, jak również kulturowo-społeczne procesów integracyjnych analizowanych państw, znajdując odniesienia także do problemów współczesnych.

W publikacji oparto się na bogatej literaturze przedmiotu – polskiej oraz w dużej mierze zagranicznej (głównie skandynawskiej oraz anglojęzycznej). Jak podkreślano we *Wstępie*, niezwykle przydatne, oprócz analiz empirycznych, okazały się być prace teoretyczne o charakterze komparatystycznym.

Podkreślić należy, iż na przedmiotową publikację składają się opracowania Autorów będących ekspertami w badanym obszarze, co niewątpliwie czyni ją dziełem szczególnie wartościowym.

Życzeniem Autorów, wyrażonym we *Wstępie*, było stworzenie kompendium, które poprzez wielość analiz i informacji w nim zawartych ma pogłębić wiedzę o państwach europejskiej Północy i procesach integracyjnych zachodzących na Starym Kontynencie. Niewątpliwie ten cel udało im się zrealizować.

Na zakończenie należy podkreślić, iż omawiana publikacja to bardzo szczegółowe i kompetentne przedstawienie badanego zagadnienia, podejmujące tematykę niezwykle ważką i aktualną. Praca w klarowny i interesujący sposób ukazuje kolejne stadia procesów integracyjnych trójki państw nordyckich. Wskazując przyczyny, warunki i konsekwencje członkostwa w Unii Europejskiej, stanowi idealny łącznik i podstawę dla ujęć komparatystycznych.

ANNA RATAJCZAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

DOI : 10.14746/rie.2019.13.29

Marta Ryniejska-Kieldanowicz, *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019, ss. 292.

Przedmiotem oceny jest monografia pt. *Dyplomacja publiczna Unii Europejskiej* autorstwa Marty Ryniejskiej-Kieldanowicz, opublikowana przez Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2019, składająca się z pięciu rozdziałów opatrzonych wstępem, zakończeniem oraz bibliografią, o łącznej objętości ponad 290 stron.

Recenzowana książka jest przygotowana z właściwym kunsztem badawczym. W pierwszych dwóch rozdziałach Autorka wskazała zasadność doboru metod i teorii zastosowanych do analizy w dalszych częściach pracy. W prezentowanej monografii Autorka dokonuje ocen oraz definiuje obszary działalności Unii Europejskiej przy użyciu nowego spojrzenia naukowego, co powoduje, że oceniana książka, z jednej strony, jest ze wszech miar innowacyjna, a z drugiej, pozostaje aplikacyjnym wzorcem prac naukowych. Sumując powyższe rozważania oceniania publikacja porusza aktualne zagadnienie, prezentowane zarówno w ujęciu naukowym, dydaktycznym, jak i popularyzującym wiedzę. Monografia jest wciągającą lekturą napisaną w taki sposób, aby każdy czytelnik mógł zapoznać się z omawianymi zagadnieniami.

We wstępie recenzowanej monografii Autorka dokonała przeglądu stanu badań w dziedzinie dyplomacji unijnej. Wśród istotnych Autorka wskazała rozbieżności wynikające z podejść badawczych w zależności od dyscypliny naukowej reprezentowanej przez autora oraz stosowanych metod i podejść naukowych do badania i definiowania dyplomacji publicznej UE. W odróżnieniu od automatycznego skojarzenia z pojęciem dyplomacji uprawianej przez państwa w kierunku na zewnątrz Autorka recenzowanej monografii proponuje badać także działania skierowane do wewnątrz systemu – określane jako metoda zarządzania pluralizmem (zgodnie z mottem UE). Bowiem Europejczycy powinni działać wspólnie by chronić pokój, dobrobyt i bogactwo kultur. Niestety często rozbieżności interesów między państwami członkowskimi prowadzą do chęci realizacji różnych strategii dyplomacji, często określanych mianem modeli integracyjnych, np. à la carte, federacyjnym czy imperialnym.

Konstrukcja pracy wskazuje, że jest realizacją przemyślanego zamysłu badawczego Autorki. Zwłaszcza podział pracy na część teoretyczną i weryfikację empiryczną podnosi walor publikacji do rangi wysoko ocenianych monografii naukowych prezentujących bardzo dobry warsztat naukowy, który powinien być upowszechniany w celach dydaktycznych dla kolejnych pokoleń naukowców. W części teoretycznej praca dodatkowo nie jest wyłącznie opisem, ewentualnie zbiorem definicji, lecz jest celowym zamysłem, jest projekcją autorską, jest innowacyjnym elementem, jest uzupełnieniem stanu badań w tej dziedzinie o nowe wartości, o nowe definicje, jest elementem twórczym a nie odtwórczym. Podobnie jest z zastosowaniem warsztatu dla uporządkowania wiedzy, co jest niezbędnym walorem każdego badania, stawianym na pozycji ważnego problemu badawczego, by uporządkować przedmiot badania. Wszystkie te czynności prezentowane w pierwszej części monografii stanowią o wartości i celowości ocenianej monografii, stanowią o jej innowacyjnym charakterze i jednocześnie o jej walorze poznawczym.

Z tego powodu recenzowana monografia wyróżnia się na rynku i stanowi inspirujące opracowanie o szerokich walorach poznawczych, integrujących podejścia badawcze, sama Autorka sugeruje, że jest to pozycja interdyscyplinarna. Analiza prowadzona jest na kilku płaszczyznach oraz jest otwarta na różne środowiska odbiorców. Czytelnikiem tej publikacji mogą być

zarówno urzędnicy – fachowe kadry pracowników różnych sektorów administracji publicznej, politycy i parlamentarzyści, a także przedstawiciele środowiska akademickiego (naukowcy, eksperci oraz studenci). W gronie czytelników należy spodziewać się osób zainteresowanych problematyką konstrukcji i funkcjonowania zarówno współczesnego państwa, a także stricte środowiska międzynarodowego, w tym zwłaszcza organizacji międzynarodowych takich jak Unia Europejska.

Sumując należy podkreślić, że Autorka ocenianej monografii wykazała się erudycją, tak w warstwie faktograficznej, jak i teoretycznej, dowodząc bardzo dobrego rozeznania w podjętej przez siebie problematyce. Lektura publikacji potwierdza umiejętność dowodzenia własnych racji, jak i prowadzenia polemiki z poglądami innych autorów. Wywód jest precyzyjny i logiczny, co umożliwia prawidłową konstrukcję publikacji. Podjęty przez Autorkę temat jest ważny, tak w płaszczyźnie teoretycznej, jak i poznawczej. Ważną konstatacją jest stwierdzenie, że znaczenie problematyki międzynarodowego wymiaru integracji europejskiej jest w literaturze niedoceniane. Prezentowana monografia ma szanse stanowić istotny wkład do badań w tym zakresie.

MARTA WITKOWSKA
Uniwersytet Warszawski

